

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Carolus M. Romanorum Imperator, Et Francorum Rex,
Romano-Catholicus, Libris IV. Explicatus, Et Vindicatus**

Schaten, Nicolaus

Nevhvsii, 1674

Cap. 7. De Eucharistiæ Sacramento, & Transsubstantiatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-99067](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-99067)

CAPUT VII.

De Eucharistia Sacramento, et Transubstantiatione.

Eucharistiam verè ac propriè Sacramentum esse Lutherani juxta ac Catholici profitentur. Habet enim ritus, Matth. 26. *Cenabis autem eis, accepit Iesus panem, & benedixit, ac fregit, deditque discipulis suis.* Qui ritus ab alijs quoque Evangelistis, & Apostolo 1. ad Cor. 11. describuntur. Habet & institutionem Christi & mandatum: *Hoc facite*, & Joan. 6: *Nisi manducaveritis &c.* Habet & promissionem gratiæ, Joan. 6: *Qui manducat hunc panem, vivet in æternum.* Duæ cum primis contra Sacramentum Eucharistiæ hoc sæculo sunt hæreses: Prima est, *Calvinistarum*, & *Zwinglianorum*, negantium verum Christi corpus esse præsens in Eucharistia; nec aliud in hoc Sacramento agnoscunt, quàm figuram corporis Christi, qui ob id *sacramentarii* dicuntur. Altera est *Lutheranorum*; docent illi quidem corpus Christi esse præsens in Eucharistia, in eoque ex parte cum Catholicis adversus *sacramentarios* conveniunt: verùm ex alterâ parte docent, unâ cum corpore Christi manere substantiam panis, & cum sanguine Christi substantiam vini, negando *transubstantiationem*. Ideò *Impanistæ* passim vocantur. Hæc nunc illa controversia, quam hîc multis nobis movet & recoquit Nifanius. Ac tametsi fateatur, nihil se in Caroli Magni libris reperire, ex quo *Transubstantiationem* oppugnet, id tamen multis conatur probare ex hæresis suæ dogmate.

I. Primus harum hæreseôn auctor *Berengarius*, notus in Ecclesia hæresiarcha, qui tres potissimùm hæreses docuit, quibus parens fuit præcipuarum hujus temporis sectarum; uti hæc *Guidmundus*, *Landfrancus*, *Algerus*, eorumque temporum scriptores, unâ cum Concilijs tradiderunt. I. Docuit, *parvulos non esse baptizandos*. Quo dogmate parens fuit Anabaptistarum. II. Docuit, *corpus Christi non esse verè præsens in Eucha-*

Eucharistia, sed tantum ut res significata per signum, & figuram. Quo dogmate, post iconomachos, aliosque, sacramentariorum parens fuit. Verum postea convictus erroris hujus, damnatusque in Concilio Romano, docuit post alteram palinodiam, *Corpus Domini esse quidem verè præsens in Eucharistia, sed simul cum pane & vino*. Quam subtiliorem suam sententiam jactare solitus. Hoc verò dogmate Berengarius auctor Lutheranorum, qui corpus Christi præsens docent in pane, sub pane, & cum pane. Itaque ut Catholici docent *transubstantiationem*, quòd factâ consecratione, substantia panis & vini esse desinat; ita Lutherani docent *consubstantiationem*. Hæc nimirum illa pervulgata controversia, quam tot præstantes Theologi exactissimè pertractarunt, & quæstio profectò quæ supra plebei Prædicantis ingenium est. Ideo nihil reperio in tuo hoc scripto, quod à Calvinistis, quos ex hoc dogmate fratres habetis, non multo versatius sit motum, & à nostris multo verius sit confutatum; si modò Bellarminum, Vasquez, Suarez, Becanum, & quos ipse citas Theologos, perlegere lubeat.

II. Fundamentum Catholicæ veritatis est in Scriptura, ex quâ Concilium *Lateranense* sub Innocentio III, ut refertur c. *Firmiter*; & *Tridentinum* sess. 13. cap. 4. his verbis definit: *Quoniam Christus redemptor noster, corpus suum id, quod specie panis offerebat, verè esse dixit; idè persuasum semper in Ecclesia Dei fuit, idque nunc denuò sancta hæc Synodus declarat, per consecrationem panis & vini, conversionem fieri totius substantiæ panis in substantiam corporis Christi Domini nostri, & totius substantiæ vini in substantiam Sanguinis ejus, quæ conversio convenienter & propriè à sancta Catholica Ecclesia transubstantiatio est appellata*. Quibus Concilij verbis, non modò veritas, sed fundamentum ex quo hæc tractat, continetur. Fundamentum autem sunt verba consecrationis. Enimverò dum Christus accepit panem, dixit: *Hoc est corpus meum*; pronomen demonstrativum hoc absolute, & sine restrictione positum, denotat nobis totum illud substantiale, quod sub accidentibus continetur: si verò simul contineatur substantia panis, & Corpus, non potest simpliciter dici: *Hoc est Corpus meum*: quia Corpus non est tota substantia contenta; dicendumque esset, *Hoc est Corpus & panis*: cum neutra pars seorsim sit totale contentum. Sicut ostenso lapide, non possum dicere, *hoc est materia*, aut *hoc est forma lapidis*, etsi utraque pars contineatur sub accidentibus

lapidis; cum neutra seorsim sit totale contentum. Similiter sicut de vase, in quo *mel*, & *vinum* continetur, non bene dico, *hoc est mel*, sed, *mel & vinum*. Secundò si ex duabus substantijs alterutra demonstranda esset, potius panis demonstrandus fuisset à Christo, quàm Corpus; quòd species & accidentia sensibilia per se primò, & connaturalius denotent propriam substantiam, quæ est panis, quàm alienam, quæ est *Corpus Christi*: atque ita panis diceretur esse corpus Christi, quod est fallissimum. Aliud est, si de vase pleno dicas, *hoc est vas vini*, seu, *hoc est vinum*; eò quod accidentia dolij seu vasis duplicem habeant respectum, alium *naturalem* ad substantiam ligni, alium *artificialem* ad continendum vinum, ad quod ex communi usu aptatur figura hæc. At longè alia ratio est in accidentibus panis, & vini, quæ neque ex natura suâ, neque ratione figuræ sunt apta aut facta ad continendam substantiam Corporis aut Sanguinis Christi.

Igitur uti Ecclesia Catholica ex simplici, & aperto verborum sensu, *Hoc est corpus meum*, contra sacramentarios asserit præsentiam Christi in Eucharistia; ita contra Lutheranos asserit *Transsubstantiationem*. Hæc paucis, quæ planissimè explicata leges apud Bellarminum, Suarez, Vasquez, & omnes Theologos.

III. Hoc idem SS. Patrum fuit fundamentum, hæc eadem sententia planissimis eorum verbis nobis relicta, quos inter Cyprianus sermone de Cœna Domini: *Panis iste, quem Dominus discipulis porrigebat, non eff. ie, sed naturâ mutatus, omnipotentia verbi factus est caro*. Quid clariùs dici poterat? Cyrillus Catech. 4: *Aquam aliquando mutavit in vinum, & non erit dignus, cui credamus, quod vinum in sanguinem transmutavit?* Ambrosius lib. de initiandis c. 9: *Quantis utimur exemplis, ut probemus non hoc esse, quod natura formavit, sed quod benedictio consecravit, majoremque vim esse benedictionis, quàm naturæ; quia benedictione etiam natura ipsa mutatur*. Gregorius Nyssenus in orat. Catech. c. 37: *Rectè verbo Dei sanctificatum panem, in Dei verbo Corpus credimus immutari*. Chrysost. Hom. 83: *Non sunt humana virtutis opera proposita, nos ministrorum locum tenemus, qui verò sanctificat ea, & immutat, ipse est*. Augustinus serm. quem citat Beda in c. 10. 1. ad Corinth. 1. *Non omnis panis, sed accipiens benedictionem Christi, fit Corpus Christi*. Quo dicto advertas, non dixisse Augustinum: *Panis est Corpus Christi*, (ut Lutherani volunt,) sed

sed, sit *Corpus Christi*, quæ verba mutationem significant. Pari claritate *Augustinus* serm. 28. de verb. Domini: *Ante verba Christi, quod offer-
tur, panis dicitur; ubi verba deprompta fuerint, jam non panis dicitur, sed
Corpus appellatur.* *Cyrillus Alexand.* Epist. ad Calesyrium: *Ne horreamus
Carnem & Sanguinem appellare apposta sacris altaribus: condescendens
Deus nostræ fragilitati, influit oblati vim vite, convertens ea in veritatem
propria Carnis.* *Eusebius Emisenus* serm. de corpore Domini: *Quando
benedicenda verbis celestibus Creatura sacris altaribus imponuntur, ante-
quam invocatione Numinis consecrentur, substantia illic est panis & vini;
post verba autem Christi, Corpus & sanguis Christi est. Quid mirum est
autem, si ea, quæ verbo creare potuit, possit creata convertere?* *Theophyla-
ctus* in c. 6. Joan. *Transformatur arcanis verbis panis ille, per mysticam be-
nedictionem, in Carnem Domini.* Hunc in modum producit *Bellarminus*,
Suarez, *Valentia* q. 3. p. 3, *Vasquez* disp. 80. c. 3, *Gualterius* in eruditâ
Chronologia sua, *Coccius*, alijque per omnes ab Apostolis ætates ad
Lutherum usque testimonia Patrum, in quibus, *Mutatio*, *Conversio*,
Transformatio, & *Transmutatio* exprimitur, & panis in *Corpus Christi*,
& vini in *Sanguinem* conversio asseritur. Quibus verbis idem Patres
significant, quod *Ecclesia* *Transubstantiationis* nomine, & claritatis
causâ appellat. Res eadem, etsi verba diversa. Et quid de nomine con-
tendimus, cum rem ipsam habeamus? Ita *Homousios*, & *Theotocon*,
aliaque nomina, nova aliquando, cum res antiqua, & veritas ante no-
mina esset.

Ad hæc Patrum testimonia nihil aliud respondet *Nifanius*, quàm
Scripturæ inhærendum esse, quæ accidentalem tantum mutationem, non
substantialem nobis tradit. Enimverò tu præclarus nobis hîc interpres
es! cum accidentia non mutantur: manent enim species ut ante, nisi om-
nium oculos fallere velis. Et quis Patrum accidentalis mutationis uspi-
am meminit? qui tam expressè mutationem panis in *Corpus Christi*, &
vini in *Sanguinem* tradunt. Posses tu eâdem explicatione transire ad sa-
cramentarios, & tollere nobis omnem Christi præsentiam in *Eucharistia*,
uti in hac causa fratres estis. *Quid communicabit cacabus ad ollam?* in-
quit *Ecclesiasticus* c. 13, *quando enim se colliserint, confringetur.* *Plutonis*
una olla est, in qua coquitis has hæreses vestras.

IV. Ne de sensu *Scripturæ* & SS. Patrum dubium esse possit, acce-
dunt

dunt Concilia, quorum primum est *Romanum* sub Nicolao II. anno Christi M LX. in quo convictus Berengarius, abjuravit hæresin *sacramentarium* de præsentia Christi in Eucharistia. Secundum est *Romanum* sub Gregorio VII. anno Christi M LXXIX. in quo denuò convictus abjuratâ vestrâ hæresi professus est panem & vinum substantialiter converti in Corpus & Sanguinem Christi. Omitto hic *Vercellensem*, & *Turonensem* Synodos, in quibus idem Berengarius Patriarcha vester damnatus est. Tertium Concilium generale est *Lateranense* sub Innocentio III. celebratum anno M CC XV, quo dogma hoc Catholicum nomine *Transsubstantiationis* confirmatum est, ut ipsi agnoscitis. Interfuerunt autem huic Concilio cum Pontifice & Cardinalibus tam Græci, quàm Latini Patriarchæ, Archiepiscopi, & Episcopi quadringenti octoginta, præter Abbates, Prælatos, & Legatos Orientis, & Occidentis Imperatorum, Legatosque Regum Hispaniæ, Galliæ, Angliæ, aliorumque. Quartum est Concilium *Romanum* generale, celebratum anno Christi M CD XIII, quo damnatus est hic *Joannis Wiclefi* articulus: *Substantia panis materialis, & similiter substantia vini materialis, manet in Sacramento altaris.* Quintum Concilium generale est *Constantiense* anno Christi M CD XIV, quo hæc *Wiclefi* hæresis rursus damnata est, & quidem à Martino V. vero ac legitimo Pontifice. Sextum Concilium generale *Florentinum*, in quo ex consensu Græcorum & Latinorum Patrum data est instructio Armenis, interque cætera hæc de Eucharistia instructio: *Substantia panis in Corpus Christi, & substantia vini in Sanguinem convertuntur.* Lutherani, cum hoc judicio Græcorum se perculsos viderent, miserunt postea *Augustanam* suam confessionem ad Patriarcham Constantinopolitanum, pro censura & approbatione suæ doctrinæ, & cum primis articulum X. de *Cæna Domini*. Sed quale responsum accipere ad perpetuam suorum confusionem? Multa, rescripsit Patriarcha, in hac parte de vobis referuntur, quæ nobis nullo pacto probari possunt. Ecclesia igitur sancta judicium est: in sacra Cæna post Consecrationem & benedictionem panem in illud ipsum Corpus Jesu Christi, vinum autem in sanguinem virtute Spiritus sancti transire ac immutari. Appellas Nisani cum tuis ad Orientalem Ecclesiam, ex quâ hoc judicium oportebat te primum adferre, adeò inimici etiam & Schismatici sunt iudices nostri. Accedit postremò Concilium Tridentinum generale cujus sententiam supra

præretuli. Adducis tu quidem multa testimonia scriptorum per varias ætates, verum si ea conferas cum testimonijs Patrum, Bellarmino, & Gualterio, Coccio, alijsque adductis, prorsus contrarium reperiēs: & quæ citas, contra te faciunt, ut legenti patebit. Optarem ego vel unum Concilium produci, quo vestra hæc doctrina, tam expressè exfertèque definiretur, quàm hoc Catholicum dogma assertum sit; id quia non potuisti, silere maluisti, & calumniari. Interim audiamus, quæ præterea proferas.

Objicis I ex Scriptura, *Calvini* telum 1. Cor. 10. *Panis, quem frangimus, nonne participatio Corporis Domini est?* Centies hoc audivimus, & centies responsum est: *Eucharistiam* ratione accidentium externorum vocari *panem*, quem species exhibent: sicut Angeli vocantur sæpe viri, & juvenes, *Act. 1. Marc. ult.* Vel *panem* vocari in sensu diviso, ratione termini à quo, quòd ante consecrationem verus panis extiterit: uti Gen. 2. Eva vocatur *os Adæ*; vel more Hebræo, quo quivis *cibus* appellatur *panis* 4. Reg. 6. v. 22. *Joan. 6. v. 31. & 41.* Eadem responsio est ad illud *Matth. 26. & 1. Cor. 11. Accipit panem, & fregit, ac dedit discipulis suis.* Constat enim, Christum non modò accepisse, & dedisse panem, sed etiam dixisse: *Hoc est Corpus meum.* Ante enim panis erat, post consecrationem vero Corpus Christi.

Objicis II Synodum Nicænam II. in qua *Act. 6.* Gregorius Neocæsariensis Episcopus dicit, *Eucharistiam esse imaginem Christi.* & Hoc argumentum, si quid valeat, æquè Lutheranis, quàm Catholicis solvendum est contra Calvinistas. Respondet II Sirmondus in notis, Gregorium Episcopum id recitasse ex sententia iconoclastarum, uti sanè res est. Quare Patres in illo Concilio non minus hanc hæresin, quàm cæteras iconomachorum damnarunt. Ita enim Patres illi *Act. 6. Nullus aliquando tubarum Spiritus, Sanctorum Apostolorum, aut illustrium Patrum nostrorum, incruentum Sacrificium nostrum, quod est in commemoratione Christi Dei nostri, dixit imaginem Corporis ejus.* Subditur deinde: *Non dixit, accipite & comedite imaginem Corporis mei, sed manducate Carnem meam, Corpus meum, quod per Sacerdotem offertur in Sacrificium.* Patrum reliquorum sententiæ, in hæc verba accessit ipse Gregorius Episcopus: *Acceptum panem benedixit, & gratias agens fregit, & dans dixit: Accipite, & comedite in remissionem peccatorum, Hoc est Corpus meum. Simi-*

L L L

liter

liter & calicem tradens dixit: *Hic est Sanguis meus.* Demum concludit: *Eucharistia panem, non ut falsam imaginem naturalis carnis, per Spiritus S. adventum sanctificandum, divinum Corpus fieri voluit, mediante Sacerdote.* Græcè, *Σῶμα εὐδόκησε γίνεσθαι μεσσιτεύοντος ποιημένον ἱερέως.* Demus etiam imaginis nomen hic interseri, quid inde? quando Christus ipse filius Dei etiam *figura substantia ejus* dicitur Hebr. 1. nec propterea naturalis & verus Dei filius esse desijt. Hinc et si Patres aliquando dicant in Eucharistia esse *figuram*, *signum*, & *imaginem* Corporis Christi, non idèd favent hæreticis; quia nusquam dicunt esse meram & vacuam figuram, quæ veritatem rei excludat. Quo in genere potest consistere signum & imago cum veritate rei. Sic bonus color est signum præsentis sanitatis, & chirotheca exprimit figuram manus: sic Baptismus est representatio sepulturæ Christi ad Col. 2. nec tamen ideo verus Baptismus esse desinit. Joannes Baptista erat Propheta, & plusquam Propheta. Ita Eucharistia et si figura dicatur, plus tamen quam figura est, quia continet Christum, quem sub specie panis significat. Sed hujusmodi argumenta dum movet Nifanius, Calvinistam agit, non Lutheranum. Lege Concilium hoc, & discite ex eo Sacrificium verum, Sacerdotis potestatem in consecrando, & conversionem panis in Corpus Christi.

Objicis III. ex Patribus Theodoretum Dial. 2. *Neque enim mystica symbola post sanctificationem propriam naturam exuunt, sed permanent in priori substantia, & figura & forma, & visibilia & tactilia sunt.* Addit Græcè, *μένει ὃ πρὶν πρῶτον εἶδος.* *Hic locus*, inquit, *sudes est in oculis Jesuitarum.* Quæ tibi hic somnia fingis? Ex cubito tuo, aut crasso Lutheri cerebro hoc argumentum profluxit. Quid Jesuitas fatigas? cùm Cardinalis Peronius contra Plesseum, alijque hunc locum excusserint. Omisissis igitur aliorum explicationibus, & Theodoretum loqui de speciebus & accidentibus, & innatis proprietatibus panis, quales sunt sapor, ac similes, quibus naturæ & substantiæ nomen tribuitur, etiam à Chrysostomo, Gelasio, Ephremo, dum de hoc Sacramento agunt: uti præter Jesuitas ostendit Baronius ad annum Christi 496, in obitu Gelasij. Cæterùm, his Patribus, oppone Patres, quos supra adduxi, horum testimonia tu præteris, quemadmodum mos vobis est cum nocturnis obscuræ sectari, & clara apertaque fugere.

Objicis

Objicis IV. Olim in Ecclesia Constantinopolitana mos fuit, post Eucharistiae celebrationem pueris relictas particulas dare teste Evagrio lib. 4. hist. c. 35. Nicephoro Cal. lib. 17. c. 28. uti & in *Matifconensi* Concilio II. legitur, quod can. 6. dicit: *Innocentes pueros ad Ecclesiam fuisse adductos, & inducto eis jejunio, reliquias Sacrificiorum post peractam Missam vino conspersas percepisse.* Quod & in *Turonensi* can. 19. sub Carolo Magno habito legitur. At hi pueri, inquit, ad ipsam mensam Domini non admittebantur, ergo panem relictum pro communi pane habuerunt. Quis te cum pueris non rideat? qui Calvinistam agis, dum Lutheranum agere vis, nudum panem ex Eucharistia fabricando. Imò si communis panis fuit, quid ergo jejunio dispositi? Unde communis sententia est, ut ex *Turonensi* mox audies, pueros hosce participasse de Eucharistiae Sacramento. sin minus, nihil probas contra nos, qui de pane Eucharistico in Corpus Christi mutato hinc agimus. Tu autem vide, quomodo ex hoc probetur communio sub una specie contra Lutheranos, praesertim cum *Turonense* Concilium Can. citato dicat: *Presbyteri omnino admonendi sunt, ut cum sacra Missarum solemnia peregerint, atque communicaverint, pueris aut alijs quibuscumque personis adstantibus Corpus Domini indiscrete non tribuant.* Nulla hic mentio fit communicati calicis, ut vel inde etiam Catholici Communionem probent sub una specie. Nam si vino conspersus Eucharisticus panis est datus pueris, certè sub una specie pueri communicarunt.

Objicis V. Scotum, quod is dicat in 4. dist. 11. q. 3. etsi panis simul cum corpore Christi maneat, contentum sub accidentibus, posse nihilominus verè dici, & demonstrari hoc ens, sive hoc Corpus meum contentum sub signo isto visibili. Respondet Bellarminus: Scotum dicere, potuisse Deum efficere, ut in Sacramento verè adesset Corpus Christi cum pane; & si hoc fecisset, mysterium futurum fuisse facilius, & minus miraculi in se continere: quod etsi quidam concedant fieri potuisse, alij tamen negant, sed ea res ad fidem non spectat. Secundò dicit *Scotus*, non extare locum ullum Scripturae tam expressum, ut sine Ecclesiae definitione evidenter cogat admittere *Transubstantiationem*. Quod omnino non improbabile censet Bellarminus, si de protervo agatur. Obnixi interim alij *Scoto*, id aliter cum D. Thoma, ut dixi, clarè revinci volunt ex verbis Christi; argumentis certè, quæ nunquam à Lutheranis & novatoribus

soluta sunt; neque excusant probantve *Scotum*, quod scripserit, ante *Lateranense* Concilium non fuisse dogma fidei *Transsubstantiationem*: quippe qui Concilium *Romanum* sub *Gregorio VII.* in quo hæc Berengarii hæresis damnata est, consensumque Patrum non legerit. Tertio dicit *Scotus*, ex duobus sensibus quos Scriptura habere posset, Ecclesiam delegisse & declarasse illum, qui *conversionem substantia panis in Corpus Christi, & vini in Sanguinem* docet: quod idem Spiritus, qui Scripturam dictavit, etiam per Ecclesiam declarat verum sensum. Id si Lutherani cum Scoto profiteri velint, nulla erit controversia inter nos & ipsos. Similiter *Durandus, Occam, Paludanus*, quos citas rationi *Scoti* inhaerentes, non ex verbis Christi dilucidè satis, sed ex Ecclesiæ definitione *Transsubstantiationem* evidenter haberi dicunt. Solus *Petrus de Alliaco Cameracensis*, longius progressus, sensit *Transsubstantiationem*, nec ex Scriptura, nec ex definitione Ecclesiæ evidenter colligi; sed nullius, utinquit *Vasquez*, eruditionis Theologus: quamvis tamen *Cameracensis* hic *Transsubstantiationem*, Patrum magis doctrinæ, & communi Ecclesiæ iudicio conformem asserat. In quo quantum vos Lutherani disceditis etiam ab hoc ipso Scriptore!

Igitur in quo omnes Catholici cum *Scoto* conspirant, & in quo demum firmissime standum, & unice acquiescendum sit, est iudicium Catholicæ Ecclesiæ, quæ est columna, & firmamentum veritatis; ex huius iudicio, & declaratione infallibili, *Transsubstantiatio* nobis est dogma fidei nostræ; perinde ut cætera, quæ ab Ecclesia in Concilijs Oecumenicis per singula ferè sæcula contra hæreticos sunt decisa: non quod Ecclesia novos fidei articulos faciat, ut vos fraudulenter populo persuadetis, sed quod controversa fidei dogmata quoad nos declaret, quæ tamen ante, & in se semper fuere æquè vera fidei dogmata. Quâ de re lib. I. c. 7. supra relatum est.

Vestra autem Ecclesia Lutherana, cum prorsus contrarium doceat, optarem ego scire, utrumne iudicium vestræ Ecclesiæ fallibile sit, an infallibile? si fallibile? prorsus illi me committere nec possum, nec debeo, relictis cum primis tot Patrum sententijs, & tot Conciliorum decretis: Si infallibile? ergo jam datur aliud principium infallibile præter Scripturam, quod hætenus negastis. Agitur enim hic non de materiali Scripturæ, sed formali; id est, de sensu horum verborum Christi, *Hoc est*

Corpus

Corpus meum, non secus contra vos de *Transubstantiatione*, ac contra *Sacramentarios* de præsentia Christi in Eucharistia. Hic si tu nos sine vero iudice controversiarum expedire possis, magnum profectò nobis laborantis huius sæculi eris oraculum. Quanquam non aliud hic à te expectem, quàm quod S. Augustinus scripsit Epist. 56: *Omnium hereticorum, quasi regularis ista temeritas, conari auctoritatem stabilissimam fundatissima Ecclesia, quasi rationis nomine & pollicitatione superare.*

CAPVT VIII.

De Communionem sub utrâque specie.

ALteram hanc de Eucharistia controversiam attexit hic nobis adversarius. Celebris quidem illa, ac nescio, an apud plebem ulla plausibilior, quæ jam à centum annis cum exortâ Lutheri hæresi agitata, & innumeris scriptorum Catholicorum libris discussa, decessaque est.

I. Quâ in re id primò statuendum, non esse quæstionem inter nos & Lutheranos: *an Communio sub utrâque specie aliquando fuerit in usu?* Id enim, inquit Vasquez, Suarez, & cæteri omnes, negari non potest. Quare id ultrò largimur, quando primis Ecclesiæ sæculis modò sub unâ, modò sub utrâque specie Eucharistia communicata populo, ut cujusque Ecclesiæ, Regni aut Provinciæ mos, & consuetudo ferebat, donec tandem una species per Occidentis Ecclesias consuetudine introductâ, legis instar obtinuit, ut Patres in Concilio *Constantiensi* profitentur. Nulla interim primis sæculis, licet alibi sub una, alibi sub utraq; specie daretur communio, inter Ecclesias lis, nulla inter Episcopos & Pastores ob id dissensio, nulla partis alterius condemnatio, nullum schisma, nulla hæresis; quod satis intelligerent Ecclesiæ Pastores, & Doctores, nihil hic agi contra institutionem Christi, nihil contra divinum præceptum, sed id cuique Ecclesiæ liberum relinqui. Et mirum, si quid hic erroris, & fraudis in sub-

L L L 3

tracto